

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/15/2018
Identifikačné číslo spisu:	1214203464
Dátum vydania rozhodnutia:	29.01.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Ladislav Górász
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:1214203464.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Všeobecnej zdravotnej poisťovne, a. s., so sídlom v Bratislave, Panónska cesta 2, IČO: 35 937 874, proti žalovanej F. B., bývajúcej v B., Q., o zaplatenie 435,97 eur, ktorý spor bol vedený na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 8C/240/2014, o dovolaní žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 30. júna 2016 sp. zn. 7Co/73/2016, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 30. júna 2016 sp. zn. 7Co/73/2016 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave uznesením z 30. júna 2016 sp. zn. 7Co/73/2016 zrušil rozsudok Okresného súdu Bratislava II zo 16. septembra 2015 č. k. 8C/240/2014-40 (ktorým bola zamietnutá žaloba o splnenie povinnosti žalovanou zaplatiť žalobkyni 435,97 eur) a konanie zastavil s tým, že po právoplatnosti uznesenia bude vec postúpená Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou. Odvolací súd vychádzal z toho, že žalobkyňou uplatňovaný nárok na uhradenie dlhu právneho predchodcu žalovanej na poistnom je nárokom z práva verejného. Podľa odvolacieho súdu táto právna povaha nároku „zostáva trvalo zachovaná a nemôže sa zmeniť ani v prípade, že sa pohľadávka postupuje alebo prechádza zo zákona na iné subjekty [...] Preto pri vymáhaní nedoplatku na poistnom, či poplatku z omeškania za jeho nezaplatenie alebo oneskorené zaplatenie nie sú sporové strany v súkromnoprávnom vzťahu a teda pohľadávky, ktoré vznikajú navrhovateľovi zo vzťahov z práva verejného, nemožno považovať za pohľadávky, ktoré majú rovnakú povahu ako tie z práva súkromného. Je nepochybné, že predmetný nárok je nárokom z práva verejného a pri jeho vymáhaní nie je zdravotná poisťovňa s platiteľom poistného v súkromnoprávnom vzťahu, pričom tento charakter pohľadávky vyplývajúci z práva verejného sa nezmenil ani tým, že pohľadávka prešla na iný subjekt (dedičov poistenca), ako aj to, že o tomto nároku v zmysle § 85h ods. 3 zákona č. 581/2004 Z. z. má právo rozhodnúť Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou.“

2. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie, tvrdiac, že súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dôvodila, že tu nebol dôvod na zastavenie konania a

postúpenie veci Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, pretože žalobou uplatnená pohľadávka síce vznikla z dôvodu neplatenia poisťného na zdravotné poistenie, ale „smrťou poručiťľa zanikol pasívne legitimovaný subjekt - poistenec, a preto jeho záväzky voči navrhovateľovi prešli na jeho dedičov podľa ustanovení § 460 a nasl. Občianskeho zákonníka [...] odporkyňa v tomto prípade nie je v postavení platiteľľa poisťného, ale v postavení dlžníka, na ktorého prešli záväzky poručiťľa.“ Ide teda v danej veci o súkromnoprávny spor, ktorý má prejednať a rozhodnúť súd.

3. Žalovaná sa k dovolaniu nevyjadřila.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací [§ 35 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj ako „C. s. p.“)], po zistení, že dovolanie bolo podané včas a na to oprávnenou osobou, skúmajúc najprv splnenie podmienok prípustnosti dovolania dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod zároveň aj dôvodné. Ak totiž dovolanie smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o veci samej alebo ktorým sa konanie končí z dovolacieho dôvodu uvedeného v § 420 C. s. p., potom existencia tohto dôvodu, t. j. existencia niektorej z tzv. zmätočnosťných väd uvedených v tomto ustanovení, znamená nielen splnenie podmienky prípustnosti dovolania, ale zároveň zakladá bez ďalšieho aj jeho dôvodnosť.

5. Podľa § 420 písm. f/ C. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

6. Citované ustanovenie zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva.

7. Podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) zmyslom a účelom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je zaručiť každému reálny prístup k súdu. Tomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu o veci konať a rozhodnúť (m. m. I. ÚS 62/97, II. ÚS 26/96). K porušeniu základného práva na súdnu ochranu by došlo vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu (žalobe) fyzickej osoby alebo právnickej osoby (napr. I. ÚS 35/98). Z judikatúry tiež vyplýva, že ak súd koná vo veci uplatnenia práva osoby určenej v čl. 46 ods. 1 ústavy inak ako v rozsahu a spôsobom predpísaným zákonom, porušuje ústavou zaručené právo na súdnu ochranu (I. ÚS 4/94). Obsah práva na súdnu ochranu v čl. 46 ods. 1 ústavy nespočívá len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov. Každé konanie súdu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu ochranu (I. ÚS 26/94). K odňatiu práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy preto dochádza aj vtedy, ak sa niekto („každý“) domáha svojho práva na súde, ale súdna ochrana tomuto právu nie je priznaná, alebo nemôže byť priznaná v dôsledku konania súdu, ktoré je v rozpore so zákonom (III. ÚS 7/08). Zastavenie konania z dôvodu nedostatku procesnej podmienky v postupe všeobecného súdu, ku ktorému došlo v dôsledku chybného právneho posúdenia právomoci súdu, treba považovať za odopretie ústavou upraveného práva na súdnu ochranu (I. ÚS 37/95), v konečnom dôsledku znamenajúceho odmietnutie spravodlivosti (denegatio iustitiae) a naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f/ C. s. p.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky už vo viacerých rozhodnutiach uviedol, že o odňatie možnosti pred

súdom konať ide tiež v prípade postupu súdu, ktorý sa z určitého procesného dôvodu odmietne zaoberať meritom veci (odmietne podanie alebo konanie zastaví alebo odvolací súd odmietne odvolanie), hoci procesné predpoklady pre taký postup nie sú dané (viď R 23/1994 a R 4/2003, ale aj rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 14/1996 a rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veciach sp. zn. 1Cdo/41/2000, 2Cdo/119/2004, 3Cdo/108/2004, 3Cdo/231/2008, 4Cdo/20/2001). V uvedených rozhodnutiach prijaté závery sú aktuálne a pre súdnu prax použiteľné aj po 1. júli 2016 (nová procesnoprávna úprava nahradila dovtedajší pojem „odňatie možnosti konať pred súdom“ terminologicky správnym pojmom „právo na spravodlivý proces“, ktorého obsahové znaky vyplývajú z konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a ústavného súdu).

9. Vzhľadom na dovolací dôvod žalobkyne dovolací súd predovšetkým skúmal, či v danom prípade odvolací súd dospel k správne mu záveru, že vec nepatrí do právomoci súdu a teda, či zastavením konania neznemožnil žalobkyni, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Po preskúmaní veci dospel k záveru, že žalobkyňa vytýka túto vadu konania dôvodne.

10. Dovolací súd vo svojom skoršom uznesení z 28. januára 2014 sp. zn. 4Cdo/421/2013, vydaným v analogickej veci, ustálil, že z príslušných ustanovení zák. č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákona č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov jednoznačne vyplýva, že Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou môže konať a rozhodovať o uplatnenom nároku zdravotnej poisťovne na dlžné poistné len voči platiteľovi poistného. Smrťou poistenca (poručiteľa) zanikla jeho spôsobilosť mať práva a povinnosti zo zdravotného poistenia, teda aj právomoc Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou vo veci konať a rozhodnúť. Smrťou poručiteľa (poistenca) zanikol jeho verejnoprávny vzťah zo zdravotného poistenia, teda právny vzťah medzi poručiteľom a poisťovňou. Smrť poručiteľa (poistenca) je právna skutočnosť, ktorá má za následok podľa § 460 v spojení s § 470 ods. 1 Občianskeho zákonníka vznik povinnosti dedičov uhradiť dlhy poručiteľa. Táto povinnosť je obsahom právneho vzťahu medzi veriteľom a dedičom, ktorý vznikol v dôsledku dlhu a uvedenej právnej skutočnosti t. j. dedenia a tento vzťah má súkromnoprávnu (občianskoprávnu) povahu a rozhodovanie o nárokoch z tohto právneho vzťahu patrí do právomoci súdu.

11. Obsahovo identické právne závery zaujalo správne kolégium Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v stanovisku z 26. apríla 2016 sp. zn. Snj 39/2014 zaujatom k zjednoteniu výkladu v otázke kompetenčného sporu medzi Úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou a súdmi na prejednanie a rozhodnutie sporu o uspokojenie dlhu poručiteľa voči dedičovi. Podľa tohto stanoviska [z ktorého stanoviska vzhľadom na jeho význam aj pre rozhodovanie senátov občianskoprávneho kolégia vychádzajú pri svojom rozhodovaní aj sudcovia občianskoprávneho kolégia (čl. 4 bod 14. Rokovacieho poriadku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, publikovaného v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 291/2006)] „Ak zdravotná poisťovňa, resp. postupník (§ 85g ods.1 zákona č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) uplatňuje nárok na uhradenie dlhu poručiteľa na poistnom (§ 85g ods.2 písm. a) a b) zákona č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) a návrhom sa jeho splnenia domáha voči dedičovi, na rozhodnutie o takom návrhu je daná právomoc súdu v konaní podľa prvej až štvrtej časti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok“ (teraz prvej až štvrtej časti zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, poznámka dovolacieho súdu). Stanovisko dôvodí, okrem iného, i tým, že „zo žiadneho právneho predpisu nevyplýva, že dedičia sú právnymi nástupcami poistenca ako subjektu verejného zdravotného poistenia. Obdobne je to napr. v daňovo-právnom vzťahu, u ktorého zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) nielenže expressis verbis upravuje prechod povinnosti zaplatiť daň (§ 55 ods. 14), ale vychádza z rovnakého predpokladu, že výška dane je určená rozhodnutím, za ktoré sa považuje daňové priznanie. Nárok zdravotnej poisťovne na neuhradené poistné, o ktorom nebolo právoplatne rozhodnuté, zaniká smrťou poistenca a

nemožno ho už predpísať dedičom ani ho od nich vymáhať. Smrť poručiteľa (platiteľa poistného) má v zmysle § 460 a § 470 Občianskeho zákonníka za následok vznik povinnosti dedičov uhradiť dlhy poručiteľa len z pohľadávky, predpísanej poručiteľovi právoplatným výkazom nedoplatkov alebo právoplatným platobným výmerom.“

12. V danej veci senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktorý posudzuje opodstatnenosť dovolania žalobkyne v obsahovo identickom spore, sa stotožňuje s podstatou, zmyslom a závermi vyššie uvedeného rozhodnutia a stanoviska najvyššieho súdu a v podrobnostiach na ne poukazuje.

13. Vzhľadom na uvedené, ak odvolací súd konanie zastavil pre neodstrániteľný nedostatok podmienky konania, a to právomoci súdu vec prejednať a rozhodnúť, a vec preto postúpil na prejednanie a rozhodnutie Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, odňal týmto postupom žalobkyni možnosť konať pred súdom a zaťažil konanie vadou podľa § 420 písm. f/ C. s. p., ktorá zakladá jednak prípustnosť dovolania a je tiež dôvodom, pre ktorý musel dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť, pretože rozhodnutia vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôžu byť vecne správne. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto z uvedených dôvodov uznesenie odvolacieho súdu podľa § 449 ods. 1 C. s. p. zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

14. Najvyšší súd preto rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

15. V novom rozhodnutí odvolací súd rozhodne znova o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

16. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.